

DELA VSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četrlet let Din 1500, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo jugoslovanske tiskarne, Koportalni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Kaj nam je Ivan Cankar?

(Ob desetletnici smrti.)

Delavski pokret v Sloveniji je bil do Ivana Cankarja najprej teorija, potem organizacija, z Ivanom Cankarjem pa je všel v lepo knjigo, v naše kulturno življenje in po tej poti postal takorekoč duševna last vseh. Ivan Cankar je v svoji do dna duše segajoči besedi pokazal ves slovenski narod kot velikega siromaka, kot večne pravde željnega, tlačnega hlapca Jerneja, v kojega vstajenje je veroval in ga napovedoval.

Bedo delovnega slovenskega človeka, telesno in duševno, nam je naslikal v pretresljivih barvah, šibal naše napeke in slabosti, osmešil družbo ljudi, ki zasledujejo same sebične cilje, zakrivajoč se za krinko rodoljublja, naprednjaštva in drugih principov, ne da bi imeli v resnici trohico pravega človekoljublja. Pomankanje iskrene in dejavne ljubezni do bližnjega ob zunanjem lesku neke malenkosti in nebitnosti terja joče lažimorale, to je Cankar razkril v svojih delih kot glavni znak te družbe z nepobitno resničnostjo življenja.

Ivan Cankar ni bil ne politik, ne agitator, ne ljudski voditelj, ne socialen teoretik, ampak samo umetnik, poln globoke in odkrite ljubezni do človeka, hrepenenja po višjem in lepšem svetu ter neizprosnosti resničnosti. Vse svoje poslanstvo v slovenskem narodu je izčrpal v svojem umetniškem ustvarjanju, s katerim je obogatil in preoblikoval naše duše. Kar je bil Cankar kot pristaš kakšne stranke, to je bil slučajno; po svojem bistvu ne pripada on nobeni stranki, ampak celemu narodu, visoko nad vsemi strankarskimi opredelitvami in programi. Kajti Cankar je bil popolnoma svoboden glasnik dobrega in lepega, poslan vsem, ki so odprtega srca in duše.

Ivan Cankar je podiral družabne malike brez usmiljenja, nikoli se pa ni dotaknil nobenih resničnih vrednot, zasidranih v duši slovenskega naroda, vrednot, ki ne blažijo samo trpke usode delovnega človeka, ampak ga morejo tudi nad njo dvigniti k dostojnejši existenci in višjemu duševnemu življenju. Vera v Boga, dušo, večnost mu je bila sveta, sam je bil ves prežet te vere in njegove umetnosti si brez nje sploh ni mogel misliti. V tem je bil najbolj duševno soroden velikemu Kreku in spada kot eden prvih v vrsto onih, ki jim je socialno vprašanje bilo vprašanje verskega in etičnega idealizma, ne pa gola borba za obstanek, v kateri zmaga močnejši, ne dajoč parda. Cankar je videl življenje neprikrito, kakor je, toda ni nikoli izgubil vere v sile Duha in Dobrega, ki ga morejo ozdraviti, olepšati, izpopolniti. Cankar je kljub tej ali oni trpki besedi bil ves krščanski in ves slovenski.

Cankarjeva knjiga se je priljubila predvsem mladini in delavstvu, ki jo uprav strastno čita. On je silno dvignil lepočutje našega preprostega delovnega človeka in s tem največ storil zanj. Njegova knjiga vzgaja k resnicoljubnosti, odkritosti, poštenosti in idealizmu. Tudi skozi njegove zmote trepeti želja po istini, se svetlika trakec prave poti, kajti njegovo delo je sad najčistejše ljubezni. Ivan Cankar ostane v naših sreih, dokler bo naš rod delal in trpel za pravdo in resnico.

Ves mesec december naj bo posvečen agitaciji za „Delavsko Pravico“!

Trdno držimo svoj delavski tisk!

Marksistična prosvetna centrala »Svobodac«, ki jo je leta 1918. ustanovil bivši ravnatelj Belja in bivši vodja socialne demokracije g. Anton Kristan in katere zaenkrat združuje v svojih organizacijah celokupno marksistično delavstvo in inteligenco, — levo in desno, — je pred nedavnim časom sprejela važen sklep: Ustanovila je »Cankarjevo družbo«, ki naj bi nudila svojim članom letno 4 publikacije. Poleg »Vodnikove družbe« je dobila torej »Mohorjeva družba« še eno konkurentinjo, in sicer toli nevarnejšo, ker je idejno in časovno zelo nujno, da pridemo Slovenci končno do samolastne socialistične in delavske literature, ki je dejansko silno majhna. Dr. Krek, dr. Ušeničnik in dr. Gosar so, hvala Bogu, o pravem času uvideli to nujno potrebo in na pravem mestu zasidrali lopato.

Vsled tega sem povedal gornje: Boj bodočih bližnjih let pojde vsepovsod za tem, da se delavski tisk osvobodi vsakojakih spon in da se postavi povsem na svoje lastne noge.

Tovariši, ki so ustanavljali »Delavsko založbo«, so si bili prvi hip na jasnem, da ne bo običajno pri »Delavskem koledarčku«. Še daleč ne! Treba pa je, da se tega zavedajo tudi vsi tisoči organiziranega delavstva »Jugoslovanske strokovne zveze«. Tej zavesti morajo nujno in neposredno slediti dejanja: Vsak organiziran član JSZ naj takoj pristopi k »Delavski založbi«, vsak naj brez oklevanja kupi izvod koledarčka, nato pa vsako publikacijo »Delavske založbe«. Tako ne bomo izdali letno le 4 knjige kakor socialno-demokratska »Cankarjeva družba«, marveč mnogo več. In tako bo rastla iz nas samih ven krščansko-socialistična literatura, ki naj prekvasi s pravimi idejami celokupno delavstvo in po njem delovni slovenski narod.

Tovariši čitatelji sami dobro vedo, kaj je JSZ zanje in da je v stanu, vsak

hip vsepovsod, kjer treba, postaviti svobodnega moža. Znano jim je, kako se je ustanovila bivša »Pravica« in kako je v najtežjih časih branila svojo samostojnost. Sami vedo, da se je bivša »Pravica« izpremenila letos v »Delavsko Pravico«. — Že kako je tu naslov lep! — Glavni pomen pa bo dobila »Jugoslovanska strokovna zveza in z njo celokupno delavstvo šele tedaj, ko bodo zrastle delavski naročniki »Delavske Pravice« v visoke tisoče! V interesu delavstva je, da to stori. Vsak naročnik lahko pridobi letno še dva naročnika, samo če hoče. Le če ima delavsko kri v svojih žilah, ne pa repnice, bo to tudi storil. Ko se bližamo koncu tega težkega leta in ko že skoraj stopamo v novo, v katerem bomo:

1. bili boj za »Delavsko zbornico«,
2. bili boj za »Okrožni urad za zavarovanje delavcev«,
3. pripravili II. kongres krščanskih socialistov,
4. šli na organizacijo poljedelskega delavstva,
5. šli na organizacijo Jugoslovanske strokovne zveze v državi, itd., itd.

Sedaj nam mora biti popolnoma jasno, kake silne važnosti je samostojen delavski tisk. Popetorimo torej naročnike »Delavske pravice«!

In še to: Enotni, trdni, kakor skala in hrast moramo biti v vseh ozirih. Enega duha, enega zamaha. To pa je mogoče le tam, kjer je enoten list, enotno botenje in enotna glavna taktika. Zato pa mora biti »Delavska pravica« edino glasilo vsega krščansko mislečega delavstva in vseh krščansko-socialističnih delavskih strokovnih in političnih organizacij.

Želim, da bi te besede dejansko zašle. Naj veliki čas ne najde majhnih ljudi —

Politični pregled.

Krvavi prvi december v Zagrebu je zasekal globoke rane v srca roditeljev, žena in sirot nedolžnih žrtev tajinstvene zločinske roke; vendar pa bi ga široka javnost že pozabila, če bi ne bilo drugih posledic.

Preiskava sicer še ni mogla točno ugotoviti, kdo je pravi in neposredni krivec krvoprelitja, vendar se je izkazalo, da zagrebški veliki župan ni bil na višku svojega poklica. Radi tega je bil odpoklican in na njegovo mesto je bil imenovan polkovnik Maksimovič. Postavljen je bil za pravnega referenta in za izvrševalca dolžnosti velikega župana.

Povodom tega se je razvila živahna polemika, ali je bilo imenovanje aktivnega polkovnika na mesto najvišje civilnega uradniškega mesta pravno utemeljeno, zakonito in politično oportuno.

Tu nastopi vprašanje politične oportuniteti. Mi smo že ob priliki presoje samih dogodkov dejali, da morajo odgovorni ljudje tako oni v Beogradu kakor tudi oni v Zagrebu storiti vse, da pride do miru in do soglasja. V Zagrebu še vedno malomeščansko pravaška ulica vodi in daje smer politiki, dočim se mora priznati, da je vlada storila že marsikaj, da bi prišlo do sporazuma. Zastopniki pomirljive politike zagovarjajo imenovanje polkovnika Maksimoviča takole:

»Že pokojni Radič je ponovno zahteval, da naj vlado prevzamejo generali, češ, vojska je edin nepristranski faktor v naši državi. To stališče je sprejela oficijelno tudi KDK in pri reševanju krize, ki je nastopila po krvavih dogod-

kih 20. junija v narodni skupščini, je Svetozar Pribičević svetoval, da je generalska vlada edini izhod iz teže krize. Imenovanje aktivnega polkovnika na mesto velikega župana, ki je v oblasti predstavnik vlade, je torej samo delna izpolnitev želja KDK.«

Tako zagovarjajo to imenovanje prijatelji politike sporazuma. Drugače pa mislija Zagreb in g. Ljuba Davidovič.

Zagrebška oblastna skupščina je soglasno sklenila, da novega župana ne prizna. Zato tudi ni dobil na seji oblastne skupščine zastopnik g. Maksimoviča besede. Radi tega je veliki župan takoj z ukazom zaključil zasedanje oblastne skupščine. Razburjenje je v Zagrebu zopet z večjo silo vzplamtelo. Vlada je gotovo v neprijetnem položaju, ako opozicija v svojem boju uporablja sredstva, ki po obstoječem pravnem redu niso zakonita.

Ljuba Davidovič pa je radi tega slučajja poslal predsedniku vlade pismo, v katerem je zahteval pojasnila in se obenem pritožil še radi nekaterih drugih zadev.

Radi tega nastopa voditelja demokratske stranke je zavladoval v Beogradu razpoloženje, da se odpre kriza vlade. Načelstvo demokratske stranke pa ni sprejelo stališča svojega voditelja. Konečno sklepanje je odloženo za poznejši čas in s tem je tudi odložena kriza vlade.

Po dnevih razburjenja, radi katerega je seveda po ministrstvih vse delo počivalo, je zopet nastopil začasen mir. Skupščinski odbori so pričeli delovati.

Najživalnejše so debate v odboru, ki razpravlja o ljudskošolskem zakonu. Po predlogu ministra Grola bi odslej tudi verouk podučevali lajki-učitelji. Proti temu so nastopili poslanci Jugoslovanskega kluba in radikalne stranke. Do sedaj je minister že precej popustil in upati je, da bo zmagalo pravično stališče.

Finančni odbor pa je pričel z razpravo o državnem proračunu. Vlada upa, da se ji bo posrečilo tudi proračun izglasovati. Upa torej, da bo ostala vsaj do aprila na krmilu države.

Rezultat kovinarskega boja v Nemčiji.

Na okrajni konferenci socialistične kovinarske organizacije je povedal predsednik Brandes sledeče: »Konec štrajka, pred katerim sedaj stojimo, je prišel vsled sklepa vlade. Na tej odločitvi so sodelovali tudi naši ministri, ne da bi preje vprašali za svet nas ali kako drugo strokovno organizacijo ali instanco. To more imeti hude posledice. Stališče predsednika vlade je izzvalo namreč tako v političnih kot strokovnih krogih delavstva veliko presenečenje, kajti mi smo si popolnoma drugače predstavljali posredovanje vlade.«

Ko to čitamo, moramo vedeti, da so danes v nemški vladi odločilni socialisti, katerim pripada tudi predsednik vlade. Iz tega razvidimo, da je kapitalizem za enkrat še močnejši, kot pa kakšna četudi socialdemokratska vlada, ki so ji besede eno, dejanja drugo.

Enotne strokovne organizacije.

Iz govora Alberta Thomasa, direktorja mednar. urada dela na kongresu Internacionale kršč. strok. organizacij v Münchenu septembra 1928.

»... Krščanske strokovne organizacije iz vseh držav so skozi vsa leta obstojale mednar. urada dela dokazale, kako nam morejo pozitivno in stvarno pomagati. Tudi za naprej naj delajo v tem duhu. Kar pa pred vsem zahtevamo od njih je to, da s krepko voljo in nezrušljivim prepričanjem visoko drže ideal, ki z neodoljivo silo vleče mase delovnega ljudstva pod njihov prapor. Prav tako, kakor sem preje zahteval duhovno-filozofsko in politično svobodo za nameščence (mednar. urada dela), tako tudi menim po zrelem premišljevanju, potem ko je tudi v meni že nekdanji živel ideal popolne enotnosti organizacije delavstva, vsaj danes morda v pričakovanju uresničenja nedosegljive sanje — popolnega filozofskega sistema —, da bo treba še dolgih let, da se bodo zbudile vse sile v delovnem ljudstvu, da se bodo vse delavske mase zgrnile v to svobodno, samostojno organizacijo, ki je strokovna organizacija, k delu s popolno moralno avtonomijo, ki je strokovna borba in akcija. Treba bo, da se bodo uveljavili razni življenjski in svetovni nazori in se v srcu vsakega poedinega človeka stopi ideja tega enotnega strokovnega boja z njegovim političnim in religioznim prepričanjem, z vsem, kar se vam zdi kot Vaša existenčna upravičenost, z vsem, kar Vas vodi k višjemu človeškemu življenju, k višji resnični kulturi.«

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale

Za brezposelne! Ker se pogosto dogaja, da posamezni brezposelni člani pošiljajo Javni borzi dela izpolnjene pole za brezposelno podporo, dočim pri Borzi dela niso prijavljeni, opozarjamo vse člane, kakor tudi skupine na sledeče: Po pravilniku o podporah brezposelnim delavcem in nameščencem pri Javnih borzih dela mora biti vsak brezposelni sedem dni prijavljen pri Borzi dela ali njeni podružnici, nato šele ima pravico do podpore. V prijavi je treba navesti brezposelnega ime in priimek, rojstno leto, stan, poklic, število nepreskrbljenih otrok, od kdaj je brez posla, kje je bil nazadnje zaposlen, v katero občino je priseljen in natančen naslov bivališča. Take prijave lahko izvršijo skupine za več brezposelnih skupaj. Poleg zgoraj omenjene prijave je treba, da skupine še za vsakega brezposelnega člana posebej izpolnijo polo za podporo. Tako polo je treba vsakih sedem dni obnoviti in nasloviti ali Borzi dela ali pa strokovni organizaciji. Člani in skupine, ki se bodo po gornjih navodilih ravnali, bodo tudi redno prejemali tisto, kar jim po zadevnem pravilniku pripada.

Opozorilo. V najkrajšem času izide v založbi tajništva Internacionalne kršč. strok. organizacij sledeča knjiga: »Die Arbeit der christlichen Gewerkschafts-Internationale in den Jahren 1925—1928« (»Delo Internacionalne kršč. strok. organizacij v letih 1925—1928.«) Vsem zvezam, skupinam kakor tudi posameznim tovarišem funkcionarjem organizacije in zaupnikom knjigo toplo priporočamo.

Obsegala bo okoli 400 strani in vsebovala razvoj vsega gibanja v teh letih — nacionalnega in internacionalnega — poročilo tajništva, poročila 15 priključenih državnih central, poročila 15 strokovnih internacional, na kongresu septembra t. l. podani referati o koncentraciji kapitala, racionalizaciji, socialni politiki, mladinskih in ženskih vprašanjih, poročilo o poteku kongresa itd. — Stala bo okoli 60 Din. Naročila sprejema Jug. strok. zveza.

Vič. Radi nastalih tehničnih zaprek se napovedani ustanovni občni zbor skupine delavstva in nameščencev v soboto 8. decembra 1928 ni vršil, in se je preložil na nedeljo 16. decembra ob 10 dopoldne v prostorih Društvenega doma. Člani in članice se vabijo, da se občnega zbora sigurno in točno udeležijo. Tem potom se delavstvo in nameščenci ponovno opozarjajo na pisarno JSZ, Društveni dom, kjer dobijo vse potrebne informacije in kjer je zbirališče prošelj in prikožb, ki se tičejo službenih in drugih zadev.

Železničarski vestnik

Personalni premog. Po pravilniku se mora premog za privatno uporabo oseba plačevati v naprej. Sicer je za to naročilo določen zelo kratek čas, tako da mnogo oseba čestokrat ne more o pravem času naročiti, ker je pordnevni termin prezrlo. Toda, to še ne bi bilo najhujše, ker se ga prihodnji mesec zopet lahko naroči, ampak najhuje je to, da mora osebe na že plačan premog po več mesecev čakati. To je krivica! Pravijo, da primanjkuje vagonov? Mi železničarji pa pravimo, da je vagonov dovolj in če pogledamo malo okrog po posameznih postajah jih vidimo obilo. Ampak kakšnih? Pokvarjeni stojijo na solncu in dežju in razkrajajo. Malo več kredita je treba za železniške delavnice, za delavske meze in material, pa se bodo ti vagoni lahko takoj popravljali z malenkostnimi stroški. Treba je pa tudi dobrega materiala; demolirati vozove in iz teh posamezne vozovne dele prenašati zopet na druge, gotovo ni strokovnjaško, pa tudi ne ekonomsko. Drugi zopet pravijo, da ni premoga v Trbovljah. Največje čudo! Zakaj pa potem rudnik čestokrat praznuje in vodstvo pravi, da premog »stoji« in da ni naročil. Vendar pa neke mora biti vzrok, da naročeni premog ne pride pravočasno. Opozarjamo merodajne faktorje pri direkciji na ta nedostatek in upamo, da se taki zaostanki ne bodo več ponavljali. Osebe gotovo nima toliko denarja na razpolago, da bo posojevalo denar za par mesecev, otroci so mu pa bosi in goli. Torej, zima je tu, in premog nujno potrebujemo!

Se o premogu. Kurišnica v Mariboru se je, kakor slišimo postavila na stališče, da personalnega premoga nič več ne tehta, kot se je to delalo preje, ampak ga enostavno samo meri na košare. Čudna praksa! Naša zahteva je, da, ako se premog plačuje na težo, naj se potem tudi po teži izdaja! Pa bo vsem prav!

Delo ob nedeljah. Že od nekdaj je bila navada v mariborski delavnici, da je delo ob nedeljah in praznikih počivalo. Toda zadnji čas se je začela ta navada opuščati ter se sili delavstvo na delo tudi ob nedeljah in praznikih. Tako je moralo delavstvo delati, da nadomesti praznik 1. decembra, v nedeljo 2. decembra in potem na praznik dne 8. decembra. Govori se, da se niti dopusti ta dan niso dobili. Tako, na eni strani se morajo praznovati prazniki pravoslavne cerkve, a na naše katoliške praznike bi pa morali delati? In nedelja? Vsak človek je vreden, da se sedmi dan odpodje, posebno osebe delavnice potrebuje oddiha v svežem zraku. Kot krščanski socialisti zahtevamo, da se nedelje in praznike posvečuje, ostali delovni dnevi pa tako plačajo, kot delo zasluži.

Usnjarji

Vrhnik. Radi pomanjkanja dela je bilo v tovarni Pollak odpuščeno večje število delavcev, med katerimi so tudi družinski očetje, ki imajo za preživljati po veččlansko družino. Morda bo kdo rekel, da je to le neprostovoljni in neplačani dopust za nedoločen čas, kar je po našem isto, kot odpust. Če tovarna v resnici nima dela, potem so ti dopusti do gotove meje opravičeni. Krivično od strani vodstva pa je dejstvo, da se pri določanju dopustov premalo upoštevajo socialne in gospodarske razmere delavcev, kateri morajo sredi najhujše zime na cesti, ne glede na to, s čim bodo preživljali sebe in družine. Vsekakor bi bilo pravično, da bi, če že v resnici ni dela prišli na vrsto za dopust tudi taki, od katerih je po več članov ene družine zaposlenih. Če so taki dopusti sezonskega značaja, ima tovarna še vedno možnost, da sezonsko delo tako uredi, da ne bo treba metati ravno sredi zime delavcev na cesti, ko je vendar vsakomur znano, da delavec v tem času kljub vsemu prizadevanju ne dobi primerne niti zasilnega dela. Delavstvo bi se zadovoljilo tudi s tem, da bi se dopusti vrstili in bi na ta način vsak delavec nekaj žrtvoval, dokler se ne prične polno sezonsko obratovanje. Delavstvo ima pri tem zopet nov dokaz, da je le orožje v rokah kapitalistov, ki ga izmzgava samo do tedaj, dokler ga nujno rabi. Kakor hitro pa ni ravno polne konjunktura, pa ga vrže na cesti, kjer naj čaka, kdaj ga bo kapitalist vsega izstradanega milostno poklical zopet v delo.

Viničarski vestnik

Sv. Boljenk pri Središču. 8. decembra po rani sv. maši se je vršil strokovni sestanek viničarjev v prostorih kmetijske posojilnice. Udeležba je bila za tukajšnje razmere nad pričakovanje velika. Strokovni tajnik tov. Peter Rozman je v stvarnem poročilu pojasnil, kako se pravilno tolmačijo določila viničarskega reda, koliko nudi dobrin viničarjem in koliko vztrajnosti, predvsem pa še stanovske zavednosti nam bode še treba, če hočemo uveljaviti viničarski red v praksi in v upoštevanje tam, kjer se pojavlja neumesten odpor še danes. Poročal je o velikem pomenu samopomoči, katera je ravno za viničarje edina odrešilna vejica, predvsem zato, ker viničarji še niso zavarovani v nobenem oziru. Navzoči so vzeli poročilo s polnim razumevanjem na znanje in so se skoraj dveurnem vsestranskem razgovoru razšli na svoje domove.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Po rani sv. maši se je 9. t. m. v polni društveni dvorani naših viničarjev vršil redni strokovni sestanek tukajšnje viničarske organizacije. Predsednik tov. Peter Rozman je poročal o vsestranskem pomenu naše strokovne organizacije, da se mo-

re le po nji viničarski proletarijat gospodarsko in kulturno dvigniti, si priporiti stopnjo enakopravnosti med ostalimi stanov. Le z združeno močjo, organizirani, bomo uživali pravice, katere so nam zajamčene in težko priborjene v viničarskem redu. Le v strumni organizaciji, v samopomoči je ključ naše bodočnosti. — Velika udeležba, prepričevalno navdušenje in zadovoljstvo vseh navzočih jamči, da nas še ne bo tako kmalu konec, kakor si to srčno žele nekateri, ki jim je beganje viničarjev, kletanje naše organizacije, viničarskega reda in sploh vsega, kar je količkar v zvezi z viničarskim imenom, njih glavno in vsakdanje opravilo. Živel! vsi zavedni, organizirani viničarji!

Ljutomer. Za našo skupino se je 9. t. m. vršil v Slamnjaku sestanek. Na dnevnem redu je bila razprava, viničarski red in pravilnik podpornega sklada. Poročal je strokovni tajnik tov. P. Rozman. V velikem številu zbranim viničarjem je pojasnil, kako se pravilno pečujejo določbe viničarskega reda, predvsem one, o katerih gotovi nepoklicani in hujskaški elementi tolmačijo svojim in drugim viničarjem ravno nasprotno, kakor določa viničarski red. S posebnim zadovoljstvom so člani vzeli za znanje načrt preureditve podpornega sklada, tako, da bodo v prihodnje vsi družinski člani, tudi najmanjši otrok, deležni podpor, onih družin, ki so pri nas včlanjene.

Papirničarji

Važna seja strokovnega odbora. V nedeljo 9. t. m. se je vršila v prostorih JSZ v Ljubljani seja funkcionarjev organizacije iz Vevč, Goričan in Medvod in obračunskih zaupnikov JSZ. Po poročilih predsednika JSZ tov. Žumra o splošnem položaju JSZ in naših nalogah v najbližji prihodnosti ter tov. Peternelja o organizaciji papirničarjev in tov. Pintarja in Škulja o položaju v posameznih obratih so se storili važni sklepi. Glede akordnega in premijskega dela je bilo sklenjeno enotno nastopanje vseh treh obratov, prav tako glede pokojninskega fonda. Ustanoviti se mora čimprej močan rezervni organizacijski fond pri obeh skupinah v Vevčah in v Medvodah. Papirničarji se morajo zavedati, za kaj gre. — Strokovni odbor, v katerega je izvoljenih 7 članov se bo sestajal redno najmanj vsak mesec enkrat, po potrebi tudi pogosteje in določal taktiko organizacije in zaupnikov. Že v najbližji bodočnosti nas čakajo važni posli. Prihodnja seja se bo vršila na praznik sv. Stefana 26. decembra t. l. ob 9 dopoldne v Ljubljani.

Nekdo se sedaj jezi. V poročilu za leto 1927 pravijo nemške strokovne organizacije takole: »V minulem letu so v taboru »bojevnikov za gospodarski mir« pri takozv. »rumenih« nastopila nova nazadovanja. »Bojevniki za gospo-

Atom:

Ideja ali gospodarstvo

Misli krščanskega socialista.

Vse kar človek počenja, skuša spraviti v soglasje z razumom in z njegovi miselnimi zakoni. Če tudi je storil kaj iz strasti ali nepremišljenosti, ne da bi poprej vprašal razum za svet, vendar po dovršenem dejanju razsoja, jeli se dejanje soglasja z razumom ali ne. To velja v obče, ne le v dejanjih posameznikov, ampak tudi v javnih dejanjih v politiki, o prevratih in revolucijah, o vojskah sploh o vsem, kar se vrši v zgodovini. Človeška dejanja imajo poleg zunanega lica, po katerem se kažejo svetu, še drugo notranje rekel bi nevidno ali idejno lice.

Akoravno Marks trdi v svojem komunističnem manifestu, da bo komunizem obenem »z izročenimi lastninskimi razmerami pomedel v svojem razvoju tudi najradikalnejše z izročenimi idejami«, vendar dejansko tega ni storil. Kljub temu namreč, da takorekoč prezira svet idej, je Marks skušal svoj zistem spraviti v sklad s svojim razumom in isto delajo še dandanes vsi privrženci Marksovih idej brez izjeme. Kadarkoli namreč govore o »znanstvenem socializmu« in o tem govore vsi, s tem priznavajo hote ali ne hote, da bi radi spravili svoj zistem v sklad s človeškim umom, kajti znanost ni drugega kakor proizvod človeškega uma. In če vprašamo, katere so znanstvene to je idejne podlage

toga »znanstvenega« socializma, tedaj nam na to odgovorja njegov tovariš Engels rekoč: »Obe veliki odkritji: materialistično pojmovanje zgodovine in odkritje skrivnosti kapitalističnega proizvodnje s pomočjo nadvrednosti, dolgujemo Marksu. Z njima je socializem postal znanost.« (Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft, (1891 26).

Kaj je na tem resničnega? Resnična je teorija v nadvrednosti, ki jo uči Marks, toda to ni nič novega, le nov razraz je stare krščanske resnice: Kdor ne dela, naj tudi ne je. Saj vse kapitalistično gospodarstvo, ki tako zelo tlači današnji človeški rod, ni drugega, kakor to, da hočejo premnogi uživati brezdelne dohodke ali sadove tujega dela. Mi pa hočemo in v tem se strinjajo z nami privrženci Marksovi odpraviti uživanje brezdelnih dohodkov in hočemo uvesti splošno dolžnost dela. O tem sem že govoril na tem mestu, zato naj to zadostuje. (Prim. Pravice (I. VI) 1928 štev. 16 in 17.)

Pogrešeno pa je Marksovo materialistično pojmovanje zgodovine. S tem si namreč Marks sam sebi tla izpodkupa. Po njegovem nauku človek nujno živi v gospodarskih razmerah, v katerih je pač bil rojen. Te upliva na njega in mu vsilijo temu primerno duševno življenje. Gospodarsko stanje ali gospodarski razvoj človeštva nujno povzroča tudi razvoj ali zastoj duševnega življenja človeštva. Vse njegove ideje, politične pravne, verske, umetniške ali znanstve-

ne so le proizvod tedanjega gospodarskega stanja, v katerem človek slučajno živi. S spremembo gospodarskega življenja se nujno spremene tudi vse te ideje. (Prim. Marks, Vorrede zur »Kritik der politischen Ökonomie« in Engels, Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft p. 27.)

Gospodarstvo je odvisno, kakor je vsakemu znano od tehničnega razvoja, od rodovitnosti ali nerodovitnosti zemlje, od vremenskih razmer itd. Če se vse to spremeni, in da se to spreminja je jasno spričo vedno večjega napredovanja v tehniki, v strojih itd. se spreminjajo tudi ideje oz. naziranja človeka. Spremenjene gospodarske razmere nujno zahtevajo spremembo lastninskih razmer in to potem povzroči razredni boj. Če se enkrat oklenemo te Marksove teorije tedaj sledi iz tega dvojje. Prvič, ker nam Marks ni dal nobene garancije in zagotovila kdaj se bo gospodarstvo končnoveljavno ustalil, si lahko mislimo in verujemo, da se bo način gospodarstva tekom človeškega razvoja še marsikdaj spremenil. Tehnika in stroji napredujejo in bodo verjetno še napredovali, spreminja se tudi rodovitnost oz. nerodovitnost zemlje (skozi puščavo Sahara lahko napravimo prekop in jo naredimo rodovito itd.) Vse te spremembe bodo nujno zahtevale nove lastninske razmere. In to bo nujno zahtevalo nove ponavljajoče se razredne boje. Kakor je videti, do raja na zemlji tudi po Marksovi teoriji ne bomo prišli.

Sledi pa iz te Marksove teorije, po kateri se ideje in teorije spreminjajo s spreminjenimi gospodarskimi razmerami, da lahko tudi ideje Marksa samega, ki so bile pač proizvod gospodarskega stanja prejšnjega stoletja z mirno vestjo pošljemo v pokoj. Nihče namreč ne more tajiti, da so se gospodarske razmere od proglasa komunističnega manifesta do danes močno spremenile in se še bodo.

Reči moramo, hvala Bogu, da te ideje ne drže. Ako bi namreč res gospodarstvo narekovalo ideje, potem bi bilo človeštvu res za obupati. Na milost in nemilost bi bil prepuščen slučajnim gospodarskim razmeram. Ves boj delavstva bi bil le nepotreben trud in povsem brezsmiseln. Kar bi si pridobil in priboril pravice, bi jih vsako spreminjenje gospodarstva zopet lahko zavrglo itd.

Mi pa pravimo: Delujoči faktor v zgodovini je človek. Ne gospodarstvo, ampak ideje so, ki delajo zgodovino. Človek je razumno bitje, in kot tak nič ne dela, česar ni prej v misli ali ideji spočel. Odvisno je vse, katere ideje so se polastile njegovega duha: prave ali krive. Nasprotno med temi idejami je večno. Stvar vsakega posameznika in stvar organizacije je, da zmagajo prave krščanske socialne ideje. Te so, ki vodijo in morajo voditi gospodarstvo naj si bo že kakršnokoli. Kdor dela za zmago teh idej, ta dela za trajno rešitev socialnega vprašanja.

Citaj „Delavsko Pravico“!

čarški mir« se ne morejo smatrati za resnične zastopnike interesov delavstva, kaj šele za njega razredne zastopnike. Zato tudi iz njihovih vrst ne vzraste nikdar noben pokret, nobeno gibanje, kje šele resna in stvarna borba. Kljub temu pa bo gotovo še vedno nekaj ljudi, ki bodo slepo verjeli, da bo prišlo odrešenje za vse večne čase s te plati. Ker je temu tako, zato je tudi računati s tem, da se bo vedno in vedno dobilo delodajalce, ki bodo podpirali tako samo v sebi si nasprotujočo stvar oz. organizacijo.

Mislimo, da je skoraj dovolj, pa vendar še samo nekaj dejstev: Svojo onemoglo jezo nad tem, da smo papirničarji kljub »prizadevanjem« raznih gospodov s svojo Jugoslovansko strokovno zvezo sklenili novo kolektivno pogodbo in še pridobili pokojninski fond, so gospodje hvalabogu sedaj stresli. To je vse res! In še to je res: Jezni smo zlasti vevški papirničarji na te gospode že od 16. avgusta t. l. Treba se je samo malo spomniti. Jezni smo tudi iz tistih dolgih ur pogajanj in razprav, ko so naši fantje delali in držali, ti gospodje pa so bili tihi. Jeza je v nas od tedaj, ko je v najhujšem boju skočilo Vaše »Jutro« nam v hrbet in udarilo po vseh papirničarjih, ko je bila Vaša sveta dolžnost, da take napade preprečite. Gospodje od tedaj Vas poznamo! Zato pač morate danes zavijati resnico in poudarjati: »Naši delegati so nastopali proti vevški in za pravice papirničarjev.« Gospodje, vprašamo Vas: ali delavska strokovna organizacija kdaj nastopa proti delavstvu? Če ne, zakaj to pripovedujete? Ali morda Vi kedaj drugače nastopate?

Gospodje, mi smo molčali vse do danes. Ali sedaj, ko se hočete nekaj trkati po junaških prsih, smo primorani do te besede. Mi ne poznamo Vaših »zaslug«, ampak delo. Gospodje, poznate nas morate papirničarje, da ne govorimo mnogo ampak več mislimo in delamo. Zato vedite: Mi smo z Vami opravili, lahko nas stokrat zagotavljate, da boste »tudi v bodoče šteli in zastopali vsako našo pravično stvar.« Če pa hočete imenovati kimanje dveh ljudi svojo organizacijo, svobodno Vam. Še marsikaka nam roji po glavi, pa škoda prostora za nepotrebno izgubljanje besedi. — Razredno-zavedni papirničarji.

Rudarji

Gotovi ljudje so prepričani, da je strokovna organizacija le dekla katere-sibodi politične stranke. To pa ni res. To je zmotno! Strokovna organizacija ima drug jasnejši namen in tega uresničiti, si prizadeva le malokatera skupina.

Pri nas obstojata samo še dve strokovni organizaciji rudarjev, bilo jih je je pa tudi že pet, ki pa so morale prenehati, ker ni bilo za njo zanimanja, nekatere pa eksistirajo le še na papirju. Zakaj strokovne organizacije rudarjev pri nas nimajo popolnega uspeha in zakaj one samo životarijo, na to ni težko odgovoriti. Prešibke so, preslabotne, ker se delavstvo premalo zaveda moči, ki jo lahko dobi z krepko, enotno strokovno organizacijo. Močnega rudarskega strokovnega pokreta, kakor je v drugih državah, pri nas ni. To je ocena današnjega strokovnega položaja in če se rudarjem slabo godi, je to šteti njim samim v zlo. Zakaj se pa ne organizirajo, zakaj ne čutijo te potrebe in ali mislijo, da si je brez organizacije in brez solidarnosti celokupnega rudarskega delavstva mogoče izboljšati svoj gmotni položaj?

Na vsem svetu si stojita v nasprotju dva tabora in to sta: na eni strani izkoriščevalci, na drugi izkoriščanec. Kapital je organiziran, ima svojo moč podprto z denarjem, delavstvo je neorganizirano in trpi. Samo čaka in čaka. To je tista usodna napaka našega delavstva, oziroma rudarjev, ki misli, da pride vse dobro samo po sebi. V življenju se je treba neprestano boriti in meriti moči, da se zmaga. Kapital ima tudi svoje močgane in jih zna spretno izrabljati, drugače kakor delavec. A na koga se zanašati, trpin — rudar? Ali misliš, da ti bodo drugi prinesli svobodo, če si je ne boš znal sam priboriti? Pomisli na svojo družino in na svojo nedoraslo deco. Že zavoljo njih uvidevaj, da je treba položaj izboljšati, če nočeš, da popolnoma propadeš! Rudar, posebno trboveljski rudar, pomisli, kam te vodi dosedanja tvoja pot. Vedi,

da je močna strokovna organizacija pot do uspeha!

Strokovna skupina rudarjev Jugoslovanske strokovne zveze se jasno zaveda svoje dolžnosti in jih tudi povsod uresničuje. Njen namen je organizirati ne voditi v boj za izboljšanje gmotnega položaja rudarjev. To pa more doseči le, ako ima za sabo maso organiziranih rudarjev, ki jo bodo podpirali.

Tovariši, rudarji! Ne držite rok križem! In tudi vi, ki ste že organizirani, agitirajte in vzpodbujajte ostale neorganizirane in jih pridobivajte za strokovno organizacijo. Ko vas bo malo več, bo uspeh takoj viden. Samo s čakanjem in potrpljenjem pa si boste naložili novo breme, katerega odstraniti Vam bo nemogoče. Tovariši, torej na delo!

Cestna električna železnica.

Kakor običajno vsako leto je uslužbenstvo tudi letos pri upravnem svetu zaprosilo za običajno božično nagrado. V ta namen so zaupniki v sporazumu obeh obstoječih organizacij vložili pri upravnem svetu tolstvarno prošnjo. Kakor se čuje je zelo malo izgleda, da bi nižji uslužbenci tudi le. os prejeli to božično nagrado. Uslužbenstvo je rado vedno odkod izvira ta »malo izgleda«. Če se uslužbenstvu nalagajo vedno večje dolžnosti in se jih obremenjuje z novimi odgovornostmi pri vršenju dela, potem je to znak, da gremo naprej. Če se pa uslužbenstvu hoče odvzeti še ta malenkostna božična nagrada, pa je znak, da gremo nazaj. Z ukinitvijo božičnice je uslužbenstvu zadan dvojni udarec, eden iz gmotnih, drugi pa iz moralnih ozirrov, ki je še veliko hujši kot prvi. Upamo, da bo slavni upravni odbor vsakakor skrbel, da radi božičnice nižjemu uslužbenstvu ne bo nikake ovire ter da se bo zavedal, da se z ukinitvijo običajne božičnice ustvarja med uslužbenstvom slabe odnose in ubija veselje do dela.

Privatni in trgovski namescenci.

Navedenih dejstev ne ovrže še tako filozofiranje: Demokratični privatni in trgovski namescenci so se izkazali močni zato, ker so izrazili in svoje barve ne skrivajo. Imajo sicer svojo posebno organizacijo in neki izjemen položaj, ki ga — mimogrede omenjeno — diktira že socialna zakonodaja, vendar so sestavljeni del — stvarno in idejno — »Narodno strokovno zveze«, ki je osrednja organizacija takozvanih »naprednih« ali »rumenih« (žoltilih) sindikatov. — Isto je »socialno-demokratsko« »Zvezo« privatnih namesčencev Jugoslavije, ki je ena najbolj izrazito marksističnih strokovnih organizacij. Saj je po »Savezu« privatnih namještenika Jugoslavije celo včlanjena v II. amsterdamski internacionali. Seveda so včlanjeni v njej tudi ljudje, ki ne spadajo noter.

Spričo vsega tega je jasno, da morajo biti vsi krščansko misleči privatni in trgovski namescenci organizirani v sindikatu, ki je sicer v svojem področju svoboden in avtonomen, ki pa je včlanjen in naslonjen na »Jugoslovansko strokovno zvezo« kot centralo kršč. soc. delavskih strokovnih organizacij. Kako čimprej priti do take strunne organizacije, to je pač vprašanje zase. Pravila, pravilniki in podobne formalnosti so spričo drugih važnih reči in problemov zelo podrejenega pomena.

Razvoj pa je podan že v klenem zrnu, ki je vrženo v brazdo njive, iz katere naj zraste najjačja strokovna organizacija kršč. mislečih trgovskih in privatnih namesčencev. In ta ne more biti drugačen kot ta-le: Sedanje skupine privatnih in trgovskih namesčencev JSZ se pojačajo do najvišje mere. Močne skupine same po sebi in same iz sebe rode »Strokovno zvezo privatnih in trgovskih namesčencev Jugoslavije« (Stručni savez privatnih, trgovačkih namještenika Jugoslavije). Ta zveza mora nato dobiti svoja pravila in svoj poslovnik. V svojem področju je avtonomna, vendar pa najtesneje naslonjena na JSZ. Sama zase je včlanjena pri svoji strokovni mednarodni zvezi (Fach-internationale), po JSZ pa v utreški kršč. socialistični.

Tako je prav, vse drugo je na pol in malenkostno: Upamo, da smo si vsi na jasnem in da pojdemo vsi skupaj končno k uresničenju svojih idealov. Saj smo jih imeli kot drugi. In kmalu se bomo prepričali, da nismo zgrešili poti.

Tedenske novice.

Nujno opozorilo vsem naročnikom! Iz več krajev dobivamo zadnje čase pri-tožbe, da prihaja list prepozno. Mnogokrat šele naslednji teden v ponedeljek ali celo šele v sredo v prihodnjem tednu. Zdi se nam potrebno, da opozorimo vse naše prijatelje in tovariše naročnike, da gre list redno vsak četrtek zvečer na pošto (ako ne nastopijo nepredvidene tehnične težkoče) in ga morajo dobiti vsi kraji, kjer je pošta že takoj naslednjega dne, t. j. v petek, oddaljenejši pa najmanj v soboto. Prosimo zato vse naročnike, da vsak nereden dostavek takoj javijo, nikakor pa naj radi tega ne odpovedujejo lista. Uprava.

Občni zbor I. del. konzumnega društva v Ljubljani se je vršil v soboto 1. dec. t. l. dopoldne ob 10 v pisarniških prostorih zadruga. Zborovanje je otvoril in vodil podpredsednik Anton Kralj. Navzočih je bilo poleg načelstva in nadzorstva 49 odposlancev. Ravnatelj g. Kocmur je podal izbrano poročilo o poslovanju društva v preteklem letu. Nova poslovalnica se je otvorila v Žužemberku. Tov. Gostinčar je poročal v imenu nadzorstva. Bilanca izkazuje 153.670 dinarjev čistega dobička, ki se prišteje rezervnemu zakladu, kateri bo znašal 984.794 Din. Deležna rezerva znaša 666.588 Din, deleži članov pa 261.727 dinarjev, tako da ima zadruga lastnih sredstev blizu 2.000.000 Din. Zadruga ima 29 poslovalnic z 10.000 člani. Računski zaključek in bilanca sta se odobrila in načelstvu se je podelil absolutorij. Pri volitvi načelstva in nadzorstva je bilo izvoljeno staro načelstvo in staro nadzorstvo.

Je li to socialno? Nekatera tiskarska podjetja v Ljubljani postopajo naravnost škandalozno z ženskimi delavkami, in to celo z mladoletnimi. Opravljati morajo nočno delo poleg dnevnega, in to se dogaja celih 14 dni in več. Ne rečemo, da se to dogaja z maso, ampak le s posameznimi, ki se ne upajo upreti pred izgubo še tistega malega zaslužka, ki ga imajo. Jasno je namreč, da bi vsak nezadovoljnej zletel na cesto ob prvi priliki. To ravnanje ni samo protisocialno, ampak tudi protizakonito. Kajti po zakonu o zaščiti delavcev je to za mladoletne delavke sploh nedovoljeno, mladosni delavci in odrasle ženske pa smejo delati le, če je podjetje v nenavadni nevarnosti, če se dela s sirovinami, ki se rade kvarijo, ali v neizogibni državni potrebi. V našem slučaju tega ni, zato bi morala podjetja uporabljati kvečjemu le moške moči, ki jih je itak dovolj na razpolago. V slučaju, da to ne bi zaleglo, bomo posegli po učinkovitejših sredstvih.

Volitve v disciplinarno sodišče pri ljubljanskem OUZD. 10. decembra so skrutinatorji volivne komisije pregledovali oddane glasove. Volil se je en član in namestnik sodišča. Razredno bojni socialisti so se združili z demokrati. Rdeče-rumena koalicija je dobila 82 glasov, naša kandidata 33 glasov. Za nas in naša kandidata je doseženi uspeh že pri prvem nastopu razveseljiv.

Napredek ljubljanske knjižnice Delavske zbornice kaže najboljše novo izišli tristostrideset strani obsegajoči seznam knjig. Ljubljanska knjižnica je v zadnjem letu prepustila mariborski knjižnici Delavske zbornice blizu 3000 knjig, in vendar je ta seznam mnogo obširnejši kot je bil prvi, ki je izšel lanske leto. Po kvaliteti knjig je ljubljanska knjižnica Delavske zbornice brez dvoma že danes ena najboljših javnih knjižnic v Sloveniji. Ima vso najboljšo leposlovno kot znanstveno literaturo. Omenimo naj samo to, da obsega samo seznam knjig o socializmu in delavskem gibanju nad 40 strani. Žal, da delavski funkcionarji in zaupniki premalo poznajo in čitajo to literaturo. Knjižnica se v novih prostorih v palači Delavske zbornice še hitreje razvija, kakor se je prej v Gradišču. Od preselitve, t. j. od 15. oktobra pa do 30. novembra se je vpisalo v knjižnico 249 novih članov in izposojenih je bilo čez 6000 knjig. Kdor še ni član knjižnice, naj postane! Vpisnina znaša samo 2 Din in seznam stane le 15 Din. V knjižnico se lahko vpišejo tudi naši člani, ki delajo izven Ljubljane. Knjižnica je blizu kolodvora in odprta vsak delavnik od 10—12 in od pol 6—9 zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9—12 dopoldne. Tudi mariborska knjižnica Delav-

ske zbornice silno hitro napreduje. V mesecu novembru je izposodila 696 obiskovalcem 1236 knjig, od teh 409 slovenskih, 57 hrvatskih in 760 nemških, odnosno 1126 leposlovnih in 110 znanstvenih. Novih članov se je vpisalo 57.

Pri javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo moškim: 1 fotografu, 1 manipulantu za trdi les, 3 sodarjem, 6 čevljarjem, 1 kleparju, 1 žagarju za na venecijanko, 1 jermenarju in sedlarju, 1 mesarju-klobasičarju, 6 navad. delavcem, 2 mizarjema, 2 pečarjema, 1 garažnemu mojstru, 1 urarju, 1 brivcu, 8 vajencem. — Ženskam: 1 frizerki, 1 kuharici, 1 orož kuharici, 1 uradnici, 2 služkinjama, 1 restav. kuharici, 1 natakariici.

Pri javni borzi dela v Mariboru je ponujeno delo moškim: 5 viničarjem, 3 hlapcem, 2 polj. delavcema, 1 stavbenemu ključavničarju, 1 kovaču, 1 mizarju, 2 čevljarjema, 1 žagarju, 1 mlinarju, 1 kolarju, 3 soboslikarjem, 1 brivcu, 1 slaščičarju, 1 kleparju, 1 kamnoseku, 1 krojaču. — Vajencem kolarske, čevljarske, tapetniške in pekove obrti. — Ženskam: 6 kmečkim deklam, 6 služkinjam, 5 kuharicam, 1 gospodinji, v župnišče v Bosno, 1 postrežnici, 1 podnatakariici, 1 servirki, 1 plačilni natakariici, 10 šiviljam za perilo, 1 šivilji za obleke, 1 trgovski poslovodkinji, samostojni, 1 varuški, 1 sobarici, 8 vajencam za šivanje oblek in perila.

Pri javni borzi dela v Celju je ponujeno delo moškim: 6 hlapcem, 40 rudarjem, 1 tesarju, 1 ključavničarju, 1 kleparju, 1 električarju, 2 kotlarjema, 4 mizarjem, 4 gateristom, 10 tesarjem za doge, 1 čevljarju, 1 krojaču za prirojevanje škrobatih ovratnikov, 1 čevlarju, 1 hotelskemu kuharju, 2 pikoloma, 1 slikarju, 1 strojniku, 33 delavcem, 16 vajencem. — Ženskam: 3 deklam, 2 šteparicama, 1 likarici, 1 perici, 3 pletiljam, 5 natakariicam, 5 hotelskim kuharicam, 3 hotelskim sobaricam, 23 kuharicam, sobaricam in služkinjam.

Miklavžev večer Jug. strok. zveze v Mariboru je zelo lepo uspel. Obdarovanih je bilo okrog 125 revnih otrok, ki so dobili po večini blago za obleke itd. Da se je ta večer tako lepo izvršil, gre v veliki meri zasluga našemu zavednemu članstvu, ki nam je neumorno pomagalo z nabiranjem darov. Zato naj bo tem potom vsem, ki so sodelovali, izrečena najiskrenejša zahvala za ves trud in žrtve, ki so jih doprinesli za deco naših članov.

Krekova družina.

Trbovlje. Naša Krekova mladina priredi v nedeljo 16. t. m. v Društvenem domu igro v treh dejanjih »Sinovo maščevanje« ali »Spoštuj očeta« in v seloigro »Rdeči nosovi«. Vabljeni vsi! — Odbor.

Preska-Goričane. Naša družina bo priredila v nedeljo 16. t. m. ob 3 popoldne v Društvenem domu v Preski igro v 4 dejanjih: »Pred vaškim znamenjem.« Sodeluje tudi naš tamburaški zbor. Vabljeni vsi naši prijatelji.

Jesenice. Sestanek Krekovcev bo v soboto 15. t. m. ob 8 zvečer. Fantje člani, pridite vsi! Pridite vsi oni, ki ne razumete našega hotenja, pridite, da nas spoznate v pravi luči resnice. Naj bo v nas vseh zavest, da so ravno sestanki ono, kar nas združuje v tesno vez iskrenega tovarišstva. To nas dela močne in nas čeprav ob skromni besedi — ki pa bo ob svojem času, ne oziraje se na desno in levo, vzrastla v mogočen klic — pripravlja za pot v življenje, katerega trpkost kljub momentanemu veselju občutimo najbolj mi — delavska mladina. Fantje, zavedajmo se svoje mladostne sile, klešimo in ustvarjajmo v sebi in svojem obližju celega človeka, da bomo v resnici klicarji nove dobe. Da bomo del one mladine, ki zahteva resnice, pravice in enakosti, ki je strup sodobnim razmeram. Živi borba!

M. U. DR. FRANCE DEBEVEC
specialist za pljučne bolezni in tuberkulozo

po nad triletnem strokovnem študiju in praksi v tu- in inozemstvu od 14. decembra 1928 dalje ordinira v Ljubljani, Miklošičeva cesta 18/II. Röntgen.

Dr. France Debevec:

Vrste in oblike jetike.

Druga oblika kožne jetike je lupus. V bistvu je bolezenski proces isti: Pod kožo se krvnim potom naselijo posamezni bacili. Polagoma — ne v ostrem tempu! — se razvijejo poedini tuberkuli, t. j. skupinice celic, ki so značilne za to bolezen. Sosedni tuberkuli se tu in tam lahko zlijejo v večja gnezda. Zunaj na koži od kraja vidimo najprej rudečkaste pege, nato zrnčaste gričke, kasneje večje kožne grude in nabrekli- ne; le-te se na posameznih mestih vsled zasirjenja in razpadanja v središčih spremene v čire, male rane, sčasoma pa je lahko vsa bolna površina ena sama, razorana izjedlina, pokrita z gnojno izločevino in njenimi izsušenimi skorjami. Na robu rane se bolezen širi, tod najdemo najbolj sveže tuberkule. Na ta način se prav polagoma in brez hudih bolečin širi proces vse dalje in dalje, razje nos, lica, ušesa itd. (lupus na obrazu je najčešči!). Vmes in istočasno se tudi odigrava zdravljenje: Zdrava koža preraste očiščene dele čiraste površine; seveda pa to ni potem več lepo, rožnato, gladko lice, temveč brazdasto in razorano je videti, starikavo, deloma spačeno.

Zanimivo je, da lupus ne nastaja pri težkih jetičnih obolenjih. Obratno: pljuča ljudi z lupusom so le prav redko bolna. Zamišljamo si, da mora biti takšno delo odporno, okuženje pa da ni bilo jako. Vsled lupusa kože se razvije obilica protistrupov, ki do neke meje očuvajo pljuča in ostalo telo težjih jetičnih sprememb.

Včasih so bili lupozni bolniki največji reveži. Lice jim je bilo vsled izjedlin spačeno in skaženo, ljudska oko-

lica se je takšnih ljudi nekako bala in izogibala, ko da bi bili izobčeni.

Dandanes je v tem pogledu znatno boljše. Poleg številnih jedkih mazil uporabljamo z dobrim uspehom umetno obsevanje, ki je pa dolgotrajno, ali je vendar ta metoda mila in učinkovita. Tudi pri lupus-u ni odveč napraviti zdravljenja s tuberkulinskimi injekcijami, že zategadelj, da se naseljevanje kužnih klic na drugih mestih ovira in zabrani.

Zapomni si tudi pri tej obliki jetike: Čimprej je treba spoznati bolezen in čimprej jo zdraviti.

Čez hribe in doline...

Sv. Miklavž pri Ormožu. Vsem našim ljudem priporočajo kršč. soc. organizacije trgovino g. Stanka Rizmana v Sv. Miklavžu pri Ormožu, kjer je solidna postrežba, kakor tudi najnižje cene. Naše geslo je: »Svoji k svojim!«

Vič. Na predlog delavskih občinskih odborov kluba SLS je občinski odbor sklenil tudi letos prirediti božičnico za revne šolske otroke. Božičnica za šolsko mladino je v naši občini že skoraj običajna. Kljub temu pa bi isto letos skoraj prezrli, kar je pripisovati finančni stiski, ki mori občino. Božičnice bo deležno 80 šoloobveznih otrok. Šolsko vodstvo je bilo naprošeno, da napravi seznam učencev in učenk, ki bi prišli v poštev za božično darilo. Seznam je šolsko vodstvo tudi izvršilo in predložilo županstvu. Naj nam nikdo ne zameri, če rečemo, da je bilo poleg dobre strani tega seznama opaziti tudi slabo stran in ta sigurno izvira iz tega, ker učiteljsko osebje veliko premalo pozna gnotne in socialne razmere učencev. To nam potrjuje dejstvo, da so se v omenjeni seznam vrinili nekateri otroci, ki

niti najmanj niso upravičeni, dočim se je v seznamu pogrešalo v resnici potrebnih otrok za božično darilo. Socialni odsek občine se je s tem seznamom pečal in tudi ukrenil, da bodo božičnice deležni le tisti, ki so je tudi v resnici potrebni. Gotovo pa je, da je v seznamu ostal še kateri, na kojega mesto bi moral priti bolj potreben in pa tudi bolj zaslužen šolarček. Naj vedo vsi tisti, ki se na tem spodtikajo, da je božičnica namenjena izključno samo za najrevnejše otroke.

Studenci pri Mariboru. Ljudski oder Studenci priredi v nedeljo 23. decembra 1928 ob 5 zvečer v dvorani g. Gačnika božičnico, združeno z božično gledališko predstavo »Kjer ljubezen, tam Bog«. Ob tej priliki bo društvo obdarovalo revne otroke. Prijatelji in tovariši, pridite!

Plitvo jezero. Tujec se je ustavil ob jezeru v neki dolinici ter je vprašal tamšnjega seljaka, ali ve, kako je jezero globoko. — »Ne vem,« mu je odgovoril. »Lahko pa sami vidite, da sega voda racam in gosem komaj do trebuha.«

Oče: »Gospod učitelj mi že zopet piše, da če že tri dni ni v šolo, da si zaničen in nad vse len otrok, iz katerega ne bo nikoli kaj prida.« — Sinko: »Atek, ne verjemite vsega, če izostajam iz šole, ni to nikaka lenoba, temveč nepremagljivo razredno sovraštvo.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1354,2 Din, za 100 avstrijskih šilingov 798,7 Din, za 1 dolar 56,795 Din, za 100 francoskih frankov 221,24 Din, za 100 češkoslovaških kron 168,15 Din, za 100 lir 296,80 Din.

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Trzinu

Izdeluje vsakovrstne ovčje in kozje kože, kakor tudi barvano usnje za površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Izplačevanje

3% popusta (dividende) po § 26. pravil, se prične v vseh poslovalnicah dne 10. tega meseca. Vse člane prosimo, da jo dvignejo oziroma obračunajo najkasneje do 20. tega meseca, ker se bodo pozneje glede izplačila potrjeni sezname vrnilo vodstvu zadruga.

I. delavsko konzumno društvo r. z. z o. z. v Ljubljani

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

VI.

Hodili sta druga ob drugi z enakim korakom, ena visoka in plavalasa, druga kostanjevih las in srednje postave. Nosili sta glavo pokonci in govori pred se brez kretanj v kratkih stavkih. Dejal bi, da sta sestri, ki se iz navade sprehajata skupaj in se zavedata, kako resni in lahkotni hodita po mestu med neštevilnimi sprehajalci. Tramvaji so tiščali drug za drugim, polni pisanega ljudstva, ki je odhajalo iz mesta, in palice so molele iznad tramvajskih streh. Ladje za pranje pa so bile prazne in so se brez šuma pozibavale. Po lestvah in jadrnih prečkah velikih ladij, ki so se v vrsti tiščale k nabrežju, so se v vetru sušile srajce in hlače mornarjev. Bila je nedelja, Henrietta in Marija sta hodili za ograjo železnice sredi po nantskih nabrežjih med reko, in neskončno vrsto mornariških beznic, jadrniških in mešetarskih štacun, ki so bile razvrščene ob Loiri.

»Kako rjava je voda, gospodična Henrietta! Kako dere!«

»Poplava je skoraj gotovo. Da le sena ne vzame!«

»Seveda. In radi povodnji, ki grozi nižjim travnikom, bodo, mislim, kosili celo danes.«

Šli sta mimo kolodvora ob borzi. Henrietta je bila že ponovno pozdravila prijateljice, ki so, kakor ona, bile ušle delavnicam in krojačnicam. Eno izmed njih je mlad moški vodil za roko. Smejala sta se, ker sta se pač imela rada. Še prav novo znanje je bilo. Šla sta čez most. Marija jima je sledila dolgo s svojimi žarečimi in mrkimi očmi.

Ko sta dospeli do konca Bouffayskega nabrežja, jima je supek vetra privzdignil klobuk.

»Kako veselje, če začutiš veter!« reče Henrietta. »Ves teden ga nisem deležna, vsaj v delavnici ne. Doma je sicer drugače — na hribu smo, tam sape ne zmanjka.«

Marija si je popravljala iglo v svojih težkih laseh, ki so bili vedno v neredu. Odgovorila je:

»Meni se pa zdi sitno: lase kuštrati!«

Pa je res že začela zajemati obe deklici Loirina sapa s svojim vonjem po topolovem listju. Prihajala je v svežih sunkih, ki so iskali k mlinom ali jadrom in so se izgubljali v poljani kakor čebele, ki iščejo deteljšča. Zdelo se je, da je zadaj za njo zrak mrtev. Napovedoval se je zelo vroč dan. Henrietta in Marija sta šli vzdolž ob kanalu Saint-Felix in sta, sledeč njegovemu ovinku, dospeli na nabrežje prave Loire, ki je niso več tesnile hiše, ne prestrezali otoki, ki je marveč tekla v enem samem toku, počasna in široka, med dvema travnima planotama, porastima z redkim drevjem. Proti vzhodu se je videlo na skrajnem obzorju to drevje tako stlačeno in stisnjeno, da se je zdelo, da reka prihaja iz modre goščave. Bliže pa se je razmikalo, se redčilo in viselo nad travo v obrisih svetlozelenega listja, ki je skozenj solnce sijalo. Reka je tekla po sredi. Prihajala je in postopoma širila rumeno izpreminjajoče se svoje vodovje. Poplava je lizala preko peščenega proda. Zrela trava se je upogibala na bregu in se potapljala v valovju. En sam luksuzen čoln je pod jadrom skrit plul ob nasprotnem bregu.

Henrietta si je bila želela, da pohiti semkaj in poreče: »Poglejte, kako krasno! Koča Loutrelvih je še precej daleč tam doli!« A ko je pogledala zopet Mariji v obraz, je videla, da je tako bled. Zato se ji je tok misli preokrenil, in začutila je neodoljivo potrebo, da to trpljenje potolaži.

Stopali sta preko travnikov po stezi, določeni za onč, ki ladje vlečejo po reki navzgor, in Marija je zaostajala.

»Dajte mi roko, gospodična Marija. Trudni ste, kaj?«

»Res je, zrak me je prevzel. Sicer pa se čutim krepko, zatrjujem Vam, zelo krepko, samo za spoznanje sem vrtoglava.«

»To je posledica pomanjkanja. Videli boste, da si v kratkem opomorete. Ko boste imeli svojo, po lastnem okusu urejeno sobo... V tem si človek odpočije.«

»Da, dobro se moraš počutiti v svoji sobi. Sama jo opremiš. Hotela bi jo imeti pa v modrem!«

»Modra ali kakršnakoli!« pravi Henrietta. »Pomagala Vam bom. Ko boste imeli že kaj prihrankov, Vas popeljem k starinarici, ki jo poznam in ki prodaja perkal tako po ceni...«

»Raje bi imela novo blago, vidite,« pravi Marija in se ob tej misli nasmehne. »Tudi če ni tako lepo, bi ga raje imela.«

»Ste torej taki kot jaz? Nič ni preveč novo, nič ni preveč belo zame. Mislim, da bi imela najlepše perilo, če bi bila bogata.«

»Jaz pa bi imela dragulje. Ko hodim mimo trgovin, kjer imajo ogrlice in prstane po izložbah, se mi zdi, da me nevidna roka ustavlja. Vendar nikdar ne bom bogata!«

»Kaj veste? Če se poročite...«

Glazen smeh ji je odgovoril in se izgubil v vetru. Marija je bila zaokrenila obraz proti Loirini daljavi. Solnce ji je zlatilo blede lica, zobje so se ji blesteli, v očeh se ji je vžigal rjavordec žar, ki je vzplamteval kakor bliski. Bilo je lepo v tem trenutku, to dekle trpkih potez, lepo kakor so lepa bitja strasti. Lepota čuvstva je bila na njej. Henrietta je bila spoznala blesteči smeh življenja, ki ga je bila srečala včasih med svojimi tovarišicami pri delu, in zbala se je. Poznala je nevarnost tega smeja. Kaj kratkotrajen je sicer bil. Nato pa so se Mariji oči zamračile, glava je klonila. Spregovorila je spet: »Dekleta, kot sem jaz, gospodična, se poročijo z nesrečo in trda je ta gostija...«

Spet ji je bil v obraz sinočni tožni izraz, izraz zapuščenega, od bede preganjanega dekleta.

Obe deklici sta hodili nekaj časa molče druga ob drugi. Henrietta je vedela, da ne kaže, dotikati se nekaterih ran, čeprav bi jih hotel le zdraviti. Zato je preprosto rekla:

»Poglejte, marjetice! Ali jih je na nantskem pašniku!«

Vsa v cvetju je bila zemlja pred njima. Pašnik je bil porastel z zrelo travo, koder so marjetice v večjih lisah zakrivale rumenkasto zelenilo bilk in semen. Ponekod so bile zlatice, drugod spet rdeča detelja, ki so se odražale v travi. Z vsakim korakom si mendlal križem rastočo travo. Veter je dvigal iz dna senožež valove, kakršni se delajo na površini velikih vod. Odnášal je pelod stotisočev cvetlic kakor penasto meglo. Vse živali, ki v zemlji žive, so se oglašale izpred svojih lukenj. Bila je polnost poletja, čas pijanosti, ko življenje polje noč in dan pod zvezdami, da se od njega upijanjaš.

»Poglejte, ali ni to krasota? Se Vam ne zdi, da se Vas prijema zadovoljnost?«